

KÖNYVTÁRI LEVELEZŐ / LAP

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség hír- és levelezőlapja

Gyerekkönyvtár az Érsekkertben

Az egri Bródy Sándor Könyvtár gyerek részlege
„a piros napernyő alatt”

További képek: www.brody.iif.hu

Tartalom

Műhely

E-learning 2.0? (<i>Vida Andrea</i>)	3
A mozgókönyvtári ellátás eredményei Somogy megyében (<i>Schmidtné Bakó Tünde</i>)	10

Napló

Bibliográfiai műhelyek a társadalomtudományi tájékoztatásért (<i>Hegyközi Ilona</i>)	14
Zenei könyvtárosok találkozója Egerben (<i>G. Somogyi Klára</i>)	16
Vándorgyűlés pedig legyen! (<i>B. Megyes Klára</i>)	18
Bakó László 1937–2009 (<i>Varga-Sabján Gyula</i>)	20

Közhírré tétetik

Az MKE első tiszteletbeli tagjai (<i>Bazsóné Megyes Klára</i>)	20
Múzeumok éjszakája – a könyvtárban is! (Kárpátiné Ézsiás Edit)	22

Külhonból jelentjük

A Társadalomtudományi szekció szakmai kirándulása, látogatás Tarnóban (<i>Villám Judit</i>)	24
--	----

Szomszédoló

Irodalmi határátkelés (<i>Vraukóné Lukács Ilona</i>)	26
--	----

Szemle

Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár könyvritkaságai (<i>Verók Attila</i>)	28
A főváros könyvtárának története (<i>Nemes Erzsébet</i>)	31

Tudjon róla!

Pályázat	34
Benedek Elek a művelt, olvasott nemzetért	34
Az EU megtorpedózhatja a Google Books projektet	34
Kiállítás a Somogyi-könyvtárban	34
Fejlesztési lehetőségek a TÁMOP kapcsán	35
Eseménynaptár 2009	35

E-learning 2.0?

Tapasztalatok a Moodle-rendszerben
informatikai kurzusokon¹

 Vida Andrea

Egy jó tanár a lehető legváltozatosabb módszerekkel igyekszik információt és ötleteket adni hallgatóinak, hogy gondolkodásra serkentse őket.

(Terry Tooth)

Bevezetés

Tizenkét éve tanítok a Szegedi Tudományegyetem Könyvtártudományi Tanszékén informatikai tárgyakat. Az Internet nyújtotta lehetőségek már az első években nagy előnyt jelentettek a távolság áthidalására, különösen a levelező hallgatók esetében. Szívesen válaszoltam kérdéseikre e-mailben, és bizonyos feladatmegoldásokat is e-mailben kértem az összes hallgatótól. Egyes kurzusokon a hallgatók számára kijelölt tárhelyre tölthették fel a feladataikat. Tananyagaimat az Egyetemi Könyvtár web-szerverén elhelyezett honlapomról tölthették le.

Két évvel ezelőtt a fenti lehetőségek mellett több különböző tárhelyen is elhelyeztünk a kurzusainkhoz kapcsolódó oldalakat. Docuwiki-honlapot nyitottunk a témáinkhoz tartozó alapfogalmak összegyűjtésére, szerkesztésére és megosztására. Ugyanazon az ingyenes szerveren telepítettem Joomla-t kifejezetten arra a célra, hogy fotóalbumunk legyen egyrészt szemléltető fotókhoz, másrészt a hallgatók megadott szempontok szerint készített képeihez. Ezeket a honlapokon már korlátoztuk a hozzáférést: a felszín publikus volt, de az igazán tartalmas részekhez csak a kurzusok hallgatói és én férünk hozzá.

2008 februárjában lehetőséget kaptam a könyvtári szerverre telepített Moodle aktív használatára. A rendszer már korábban is felkeltette az érdeklődésemet, és szintén ingyenes szerveren kísérleteztem vele. Így azonban szakértő informatikus segítségével könnyebb dolog volt, tisztán csak az oktatási anyagokra és

a rendszer adminisztrációjára koncentrálhattam. A korábban „netszerte” szétszórt különböző jellegű oktatási oldalainkat egyetlen rendszeren belül használhattuk és bővíthettük. Az oktatás továbbra is elsősorban hagyományos keretek közt zajlott, a Moodle-keretrendszer inkább csak helyet biztosított a tananyagaim elhelyezésére és a hallgatóktól elvárt állományok egy helyen tartására. Éreztem, hogy ennél jóval több lehetőséget rejt, csak sokkal több időt kell szánnom az alapos kitanulmányozásra.

Az igazán nagy fordulat ez év februárjában következett be, amikor egy viszonylag hirtelen jött munkahelyváltás következtében megszűnt az a lehetőségem, hogy napközben is oktathassak a tanszéken. A kurzusaimat már kijelölték, csak időpont-módosítást kértem, és minden kurzust az esti órákra tettünk át. Hamar kiderült, hogy ez így nem lesz túl hatékony, sem a hallgatóknak, sem nekem nem tunk ideálisnak ezek az időpontok. Szerencsére ebben a félévben csak honlapszerkesztést és digitális képszerkesztést oktattam nappal és levelezős hallgatóknak. Mindkét tárgy alkalmasnak tűnt a távoktatásra. Ezért felajánlottam hallgatóimnak ezt a lehetőséget, ők pedig láthatóan boldogan elfogadták.

Ugyanebben a félévben egy szerencsés „véletlennek”² köszönhetően jelentkeztem egy angol informatika szaknyelvi tanfolyamra³, ami szintén a Moodle-keretrendszerben szerveződött, így abban a szerencsében részesültem, hogy egyszerre oktatóként és hallgatóként is gyűjthettem tapasztalatokat.

A cikk keretében az ebben a félévben megélt élményeimet szeretném összefoglalni, és lehetőség szerint tanulságokat levonni.

Távoktatás

Ha a tanuló és az oktató távol van egymástól, megfelelő közvetítő eszközökre van szükségük a folyamatos és kölcsönös kapcsolattartáshoz. A tanítási folyamat távirányítással működik.⁴ A tananyag (oktatócsomag) gondos, pontos megtervezése és a feszes, meghatározott munkatempó biztosítása egyaránt rendkívül fontos. A lépések feladatsorokkal és önellenőrzéssel irányíthatók.

A levelező oktatás nem tekinthető távoktatásnak, de a távoktatás egyik eszköze lehet a levelezés is. Ma már megfelelő technikák biztosítják az azonnali, egyidejű kapcsolattartást oktató és hallgató(k) között. A rádió, majd a televízió feltalálása gyors és nagyobb távolságra kiterjedő ismeretterjesztést tett lehetővé, de az információáramlás egyirányú volt. A XX. század vége felé már audio- és video-telekonferenciák tették lehetővé az egyidejű és többirányú kommunikációt, a személyi számítógép elterjedése pedig végképp szabad utat nyitott a gyors és rugalmas adattovábbításhoz, ami a mai távoktatás alapja. Az Internet megjelenésével még számos újabb eszközt nyertünk, a fejlődés pedig rohamos és megállíthatatlan. Az ezredforduló környékén a Web2.0 megjelenése és elterjedése olyan paradigmaváltást hozott, amin még mindig számos szenvedélyes vita folyik, de a jelenléte vitathatatlan.⁵

Tanulásmélet	Tanyagelőkészítés
<i>Behaviorista:</i> „mit” tanítsunk, a tényekre koncentrálnak. A tanulás észrevehető változásokat okoz a viselkedésben.	Mérhető eredmények, folyamatos visszajelzés, tesztek Tananyag: lineáris rendben épül egymásra, ismert → ismeretlen
<i>Kognitív:</i> „hogyan” tanítsunk, a módszerekre, alapelvekre koncentrálnak. A tanulás belső folyamat. Akkor a leghatékonyabb, ha a tanulók nagyobb összefüggésbe tudják helyezni az anyagot, és megismerik a saját személyüknek szóló jelentését.	Memória-központúság érzékelés → megértés → rövid távú memória → hosszú távú memória Alapfogalmak és kapcsolataik egy témán belül „információs térkép-generáció” → a tanulók ösztönzése a kapott információ önálló rendezésére
<i>Konstruktivista:</i> „miért”: a tanulók saját személyes valóságuknak megfelelően értelmezik, személyre szabják a kapott információt és a világot.	Tanár: tanácsadás, útmutatás, figyelemmel kísérés, ellenőrzés Tanulók: önálló feldolgozás, összefüggésbe ágyazás Gyakorlati helyzetmegoldások, személyre szabottság, interaktivitás, együttműködés, egymás értékelése
<i>Konnektív:</i> „kikkel”: tanulóközpontú, hálózatalapú szemlélet a digitális világban.	Konstruktív módszerek + hálózati kapcsolatok, együttműködés. A Web2.0 eszközeinek felhasználásával „kapcsolatokra épülő tudásmegosztás”

E-learning (2.0?)

Témánk szempontjából szintén tisztázásra szoruló alapfogalom az ún. e-learning 2.0. Lényegében az ún. web2.0-s eszközök, tehát a szociális oldalak, megosztást szolgáló eszközök alkalmazását jelenti a távoktatásban, kilépve a meglévő keretrendszerből.⁶ Tekintsük át röviden a ma uralkodó négy legfőbb tanulásméleletet, és ennek megfelelően a tananyag előkészítésünk kívánalmait!

Természetesen a távoktatás során is a fenti eleméletek optimális kombinációja tűnik a leghatékonyabbnak. Bármilyen tanulási folyamat első szakaszában célravezetőbb a hagyományos oktatási módszerek alkalmazása. A tanár feladata, hogy megtanítsa tanítványainak a kurzus *alapjait*. Utána, biztos alapokon állva, egyre inkább képesek lesznek önálló egyéni vagy csoportmunkára. A tanár szerepe átalakul: tutorként az a feladata, hogy a *lehetséges irányokat mutassa meg* tanítványainak, így *irányítsa* őket az önálló munkában.⁷

Felmerül még az a kérdés, hogy el kell-e különítenünk a valós térben, illetve az ún. kibertérben történő oktatást. Érdemes-e vitát nyitni arról, melyik jobb közeg a tanításhoz?⁸ Tapasztalataink szerint az a legjobb, ha felváltva alkalmazzuk a hagyományos és a hálózatalapú módszereket. A tanár feladata nemcsak egyoldalú információátadás, hanem a szükséges egyéb képességek fejlesztéséhez is segítséget kell nyújtania.

A távoktatás folyamatosan aktív részvételt igényel oktatótól és hallgatótól egyaránt. Módszeresen, hétről hétre el kellett látnom tanítványaimat a szükséges oktatási anyagokkal. Elengedhetetlenül fontos a kiadott hallgatói feladatok folyamatos ellenőrzése és értékelése, ezzel párhuzamosan a megkövetelt hallgatói aktivitás folyamatos figyelése és értékelése. (Közvetlenül a félév elején pontokba szedtem a hallgatóknak, hogy világosan lássák, mi minden lesz a félévi összértékelés alapja.)

Közösségi funkciók

A Web2.0 egyik legfontosabb jellemzője a közösségi élet. A közösségteremtés alapja az információáramlás, kommunikáció; egymás kölcsönös segítése.⁹

Oktatási kísérletünkben a csoportszervezés alapja a kurzus. Az önkéntesség kevésbé érvényesül, bár a téma közös. A társaság tagjai kevésbé ismerik egymást személyesen, mivel különböző egyetemi csoportokból tevődnek össze. Emiatt nehezen nyílnak meg egymás előtt a virtuális térben. A félév végére, legnagyobb örömmre, sokat oldódik a kezdeti gátlásosság, hallgatóim többsége magabiztosabban és rutinosan viselkedik, különösen a kis létszámú csoportban. Szintén örömmel láttam, hogy fo-

kozatosan egyre több segítséget nyújtottak egymásnak aszerint, hogy ki-ki melyik területen mozgott otthonosabban.

Felmerülő problémák Kommunikációs nehézségek

1. Aszinkron kommunikáció: Bár az elektronikus eszközök lehetővé teszik az egyidejű kommunikációt is, az eltérő időbeosztások miatt óhatatlanul csúszással osztjuk meg egymással a gondolatainkat. Sokkal pontosabban kell fogalmazni a tananyagban, és biztosítani kell annak lehetőségét, hogy bármikor visszakerdezhessünk, pontosíthassunk. Nem feltétlenül rám várt ez a feladat, elsősorban a hallgatóknak hagytam lehetőséget arra, hogy először egymás közt igyekezzenek tisztázni a homályos pontokat, az „előrébb járóktól” vártam el, hogy segítsenek társaiknak a mindannyiunk számára látható fórumon. Én csak később léptem be a beszélgetésbe, ha szükségesnek láttam a pontosítást.

2. „Egy a sokhoz” vagy „sok a sokhoz?”: Jellegzetes kommunikációs forma a közösségi oldalakon, hogy több szálon is folyhat a „beszélgetés”: privát üzeneteket is válthat két fél, fórumon is véleményt cserélhetnek egyszerre többen is. Az internetes levelezőlistákkal, fórumokkal egyidős megfigyelés, hogy a virtuális közösségekben mindig csak néhány igazán aktív tag van jelen, a többség a *lurker*, azaz „hallgató-tag” kényelmes szerepkörében érzi jól magát. Ez az oktatási környezetben még fokozottabban érvényesül. A tanév első félévének végén, akkori tapasztalataink összegzésekor, tanítványaim saját bevallásuk szerint azért voltak erősen passzívok a kurzusfórumokon, mert „*kevésbé ismerik egymást, és szégyellik egymás előtt az esetleges tudatlanságukat*”. Ahhoz, hogy ennek az ellenkezőjéről meggyőzzem őket, szívós kitartásra és több félévre van szükségem, lehetőleg ugyanazzal a társasággal.

3. Nonverbális elemek hiánya: A személyes kapcsolatot természetesen semmi nem pótolhatja, ezért ragaszkodtam hozzá, hogy bizonyos időközönként rendszeresen találkozzunk a meghirdetett helyen és időpontban. A virtuális térben pedig a „szakadék áthidalását” szolgálhatják a jól ismert emotikonok és a folyamatos kölcsönös visszajelzések egymásnak. Az órák időpontjában minden alkalommal online ügye-

letet tartottam, így biztosítva lehetőséget a hallgatóknak a privát jellegű kapcsolatfelvételre. Lehetőség lett volna néhány fős konferenciabeszélgetésre is, de ezt a formát egyetlenegyszer sem igényelték, és Skype-on, Gtalkon is csak néhány alkalommal kerestek fel.

4. Szövegalapú és multimédiás tananyag: A változatosságot számos dokumentumtípussal elérhetjük a tananyagtól függően. Vigyázni kell azonban arra, hogy a hallgatók ne fulladjanak bele a túlzott információáradatba. Mindig megfelelő időt kell biztosítanunk az aktuális tananyag értelmezésére és tisztázására

5. Visszajelzés félreértelmezése: Nehezen barátkoznak a hallgatók azzal a gondolattal, hogy a munkát kísérő folyamatos oktatói értékelés *nem ront* a félév végi jegy átlagán: a *folyamat* a lényeg, nem az egyszer-egyszer produkált *eredmény*. A visszajelzés célja, hogy rámutasson az esetleges hiányosságokra, hogy tudatosítsa, hol kell még pótolni, többet gyakorolni. A félév során szerzett tudásról az utolsó dolgozatban adnak számot. A félév során végzett folyamatos munka csak javíthat ezen az értéken, teljesen függetlenül a „részeredményektől”.

Pszichológiai nehézségek

1. Bizonytalanság:

a. Az elektronikus környezet kihívásai gyakran még az informatikus hallgatókat is elbizonytalanítják. Gyakran meglepődve tapasztaltam, néhányan mennyire idegenkednek az új módszerektől, ellenállnak az újfajta készségeket igénylő oldalak használatának megtanulásának, inkább előszeretettel menekülnek a passzivitás hamis biztonságába. MEGOLDÁS: folyamatos bátorítás az oktató részéről, önértékelés, egymás értékelése, bátorítása.

b. Mivel nem tartózkodunk egy térben, elszigeteltségérzet is fokozhatja a bizonytalanságot.

c. Az időbeosztás problémáját később részletezem. Az ebből fakadó hamis szabadságérzet könnyen vezethet halogatáshoz, ami azt eredményezi, hogy ijesztő mértékben felhalmozódhatnak a megoldásra váró feladatok. Ez is fokozhatja a bizonytalanság érzését. MEGOLDÁS: folyamatos optimális időgazdálkodás. Ehhez külön biztosítottam egy általam kidolgozott segédanyagot annak, aki igényelte.

2. Személytelenség:

a. Olykor – a személyes kapcsolat híján – az oktatótól kapott útmutatás nem elég egyértelmű. A személytelen környezetben még fontosabb az egyéni odafigyelés minden hallgatóra. Ezt elősegítheti az egyéni profilban a személyes érdeklődési kör leírása, a folyamatos kölcsönös kommunikáció változatos formákban, és a folyamatos visszajelzés, értékelés, biztatás – egy szóval a folyamatos kapcsolattartás.

b. Szolidaritás hiánya. Szintén a személytelen környezet veszélye az egymás iránti közömbösség: „Tudom, de nem akarom megosztani veled, a tanárnak az a dolga, hogy...” MEGOLDÁS: folyamatos ösztönzés együttműködésre a tanárral és egymással. Nagyobb létszámú csoportban kifejezetten pozitív eredményt hozhat, ha kisebb létszámú csoportoknak részfeladatokat dolgozunk ki.

3. Időbeosztás:

Az egyik legkényesebb pont. A távoktatás nagy előnye és egyben óriási csapdája is a szabad időbeosztás lehetősége. Folyamatos, következetes odafigyelést igényel az oktató és a hallgató részéről egyaránt. Túl könnyű halogatni a felkészülést, a feladatmegoldásokat – nemcsak a diákoknak, hanem a tanárnak is felkészülni az órára, kijavítani a feladatokat, folyamatos visszajelzést biztosítani! Számomra az igazi nehézséget az a csoport jelentette, amelyben 57 hallgatót kellett tanítanom. Ebben a csoportban szinte képtelen voltam arra, hogy folyamatosan frissítsem a tananyagot, hétről hétre új feladatokat dolgozzak ki, ezeket a kiadott határidő szerint következetesen értékeljem is – természetesen egyéb teendőim mellett. A csoportnak csak egy töredéke volt aktív a félév során – de mi lett volna, ha mindenki egyforma lelkesedéssel vett volna részt a kurzuson? Az optimális csoportlétszám nem lehet több 15 főnél, ahogy korábbi kurzusaimon is tapasztaltam.

Eszközeink, technológia

Alkalmazott eszközeink

1. Moodle
2. Közösségi oldalak
  - a. Slideboom
  - b. Diigo
  - c. Box.net
  - d. Google Dokumentumok

3. Kommunikációs csatornák

- a. Kurzusfórum
- b. Privát üzenetváltás
- c. Blog
- d. Gtalk, Skype

A Moodle-ban rejlő számos lehetőséget később részletezem.

A Slideboom (és a Sharenet) közösségi megosztó helyek, kifejezetten power point prezentációk megosztására: részben a tananyagaim, részben a hallgatók referátumainak publikálására használtuk.

YouTube: oktató videók megosztása. Egyrészt technikai gyorssegély céljából készítettem a hallgatóknak egyszerű bemutató videókat a segédoldalaink használatához, pl. diigo-regisztráció és -használat; másrészt tananyagokat tettem fel rövid, szemléltető videoformátumban.

Diigo: a kurzus témájához illő, a hallgatók referátumaihoz csatolt, ill. valamiért figyelemre méltónak tartott linkek gyűjtése és megosztása egymással. A diigón külön csoportokba rendeződhetünk a kurzusaink szerint. A beküldött hivatkozásokat egymás számára is kommentálhatjuk, értékelhetjük.

Itt említem meg a box.netet, ami dokumentummegosztó hely, hasonlóan a Google Documentshez. Valójában csak akkor fordultam ehhez az oldalhoz, amikor a Moodle-rendszerünkbe feltöltött pdf-dokumentumok valami technikai probléma miatt elérhetetlenné és letölthetetlenné váltak.

A Google Dokumentumok – és egyéb Google-szolgáltatások – is kimeríthetetlen tárházat nyújthatnak a felhasználási lehetőségeknek, de ebben a félévben csak kevésszer éltünk ezekkel. Speciálisan a HTML-szerkesztés kurzuson az úrlapelemek egyszerű és könnyed szemléltetéséhez jó hasznát vettük. Egyúttal valódi felmérést is végeztem a hallgatók körében, a kurzusunkhoz kapcsolódó éppen aktuális kérdésekről. (Óraszervezés.)

A Moodle kurzusfórumokon az aktív-inaktív tagok aránya hasonló a spontán szerveződésű fórumokéhoz (20:80). Ez azt jelenti, hogy ha szükséges, minden egyes tagot külön ösztönözni kell, egyéni feladatok és csoportmunka elvégzésével, referátumok megkövetelésével. Ez is az értékelés része, mint ahogy az aktív segítségnyújtás is. (Internetes közösségekben is általános jelenség a „potyautasok” jelenléte, akik

csak letöltenek, de nem osztanak meg saját tartalmakat.) Oktatási kísérletünkben szerettem volna kiküszöbölni ezt a jelenséget amennyire lehet, vagyis aktív információmegosztásra ösztönözni hallgatóimat.

Gtalk, Skype: a valóságos (elég késő esti!) órák időpontjában mindig „online ügyeletet” biztosítottam a hallgatók számára, ha egyéni tanácsadást – vagy két-három fős konferenciabeszélgetésben csoportos megbeszélést – igényelnének. (Ám ritkán élnek a lehetőséggel.)

Moodle

A Moodle nyílt forráskódú, szabad szoftver, az ún. ELS, e-learning system, azaz elektronikus oktatási rendszerek családjába tartozik. Bőséges szakirodalma elérhető Magyarországon is, a MoodleMoot közösség pedig folyamatosan biztosít értékes szakmai tanácsokat, fórumokat, konferenciákat azoknak, akik mélyebben érdeklődnek a rendszer használata iránt. Moduláris szerkezetű. Az oldal elrendezése blokkrendszerű, így az egyes tartalmak egyéni igény szerint szabadon átrendezhetők. A CMS (tartalomkezelő)-rendszerekben megszokott módon, eltérő szinteken szabályozhatók a felhasználói szerepkörök, engedélyek. Kurzusaim minden esetben egyéni, e-mailben történő regisztrációt igényelnek. Minden egyes kurzushoz csak egyedi kulccsal léphetnek be a regisztrált felhasználók, tehát a kurzusok csak az arra jogosult felhasználók számára átjárhatók.

A Moodle nemcsak a tananyag tárolását és megosztását teszi lehetővé, hanem mindazokat a közösségi funkciókat is betölti, amelyek a korszerű távoktatásban elengedhetetlen fontosságúak. Különböző moduljai az ehhez szükséges képességek fejlesztéséhez is hathatós segítséget nyújtanak. Rugalmasan átjárható, számos külső, az e-learninghez hasznosítható webes szolgáltatás beágyazható, így pl. a fentebb említett Slideshare-re vagy Youtube-ra feltett multimédiás anyagok is. A tananyagokat heti bontásban helyeztem el, a megfelelő multimédiás anyagokat jól követhetően mindig az aktuális tananyaghoz köthettem.

Tanárként felbecsülhetetlen értéket tulajdonítok annak, hogy a Moodle-ban nyomon követhetem a hallgatói tevékenységet, folyamatosan rögzíthetem a teljesítményeket.¹⁰ A félév elején

meghatározott követelményrendszerem szerint számos különböző szempont teljesítését elvártam a hallgatóktól, ezek párhuzamos és objektív értékelését segítette a teljesítmények folyamatos rögzítése és a hallgatói munka állandó nyomon követése, valamint a minden tevékenységhez hozzárendelhető pontozás lehetősége.

Számonkérési és időzíthető vizsgáztatási lehetőségek is rejlenek a rendszerben, ezeket az előző félévben próbáltam ki és alkalmaztam.

Beépített kommunikációs szolgáltatásai (e-mail, chat, fórumok, blog) azt a folyamatos közösségi aktivitást segítik elő, amit idáig újszólván minden fejezetben megemlítettem, és ami a távoktatás nehézségeinek áthidalását szolgálja.

Mint fent említettem, a személytelenség is gondot okozhat a távoktatásban: a Moodle-rendszer többféle módon biztosít lehetőséget e csapda elkerülésére: a regisztrált felhasználók a személyes profil gondos kitöltésével számos olyan információt is megadhatnak magukról ún. *címkézéssel*,¹¹ ami esélyt adhat közös érdeklődés felfedezésére, ami közösségerősítő, és ezáltal motiváló erő lehet.

A folyamatos visszajelzést a feladatfelöltés, kérdőív-kitöltés, lecke, teszt biztosíthatja, és a hallgatók egymás feladatait is értékelhetik. Tapasztalataim szerint ez csak olyan környezetben működhet igazán jól, ahol már jól ismerik egymást a hallgatók, és feloldódtak egymás előtt a gátlásaik. Viszont feltétlenül hasznosnak tartottam az erőszakmentes kommunikáció és objektív bírálatkifejtés készségeinek fejlesztését is így módon.

A szótár- és fogalomépítés eszköztárát is jól tudtuk alkalmazni, oktató és hallgatók egyaránt. A lexikon-szócikk formájában megadott alapfogalmak automatikusan hivatkozásként viselkednek, és szómagyarázatként megjelennek a fórumbejegyzésekben és a wiki-szócikkekben egyaránt.

Szükséges környezet

Apache- és php-szerver, MySQL adatbáziskezelő. A könyvtári szerveren Linux operációs rendszer alatt fut. A felhasználó gépén bármelyik böngésző alkalmas a futtatására, csak engedélyezni kell a Javascript és a cookie-k

használatát. Ajaxos alkalmazások teszik még kényelmesebbé pl. a blokkok szabad mozgását. Jelenleg az 1.9.5-ös verziónál tart a fejlesztés (2009. május), és a magyar fejlesztő csapat folyamatosan gondoskodik a mindig aktuális magyar nyelvű verziókról is.¹²

„Amikor a hóhért...”

Amint tanulmányom elején említettem, ebben a félévben lehetőségem nyílt hallgatóként részt venni egy fejlesztési stádiumban lévő angol informatika szaknyelvi kurzuson is a Leonardo innováció transzfer projekt keretében. Nem csak maga a kurzus témája izgatott, hanem az is, hogy hallgatóként is megismerhetem belülről a Moodle-rendszer működését. Gyakorlatban is átélhettem a teljesen ismeretlen emberek közötti együttműködést. Ebben a projektben valóban hasonlóság-alapú kapcsolat állt fenn a résztvevők között, akik nemcsak teljesen ismeretlenek egymás számára, de még csak nem is egy ország tanulói és tutorai. A félév során a szabadon választott egyéni feladat megoldása alapján a tutorok alakítottak ki kisebb csoportokat a közös portfolio létrehozására.

A tanfolyam során nemcsak az angol nyelvtudásom és informatikai szakszókincsem bővült, hanem olyan értékes tapasztalatokat is szerezhettem, amiket saját kurzusaimban oktatóként is hasznosíthattam. Ezen kívül – éppen a közös érdeklődés mentén – értékes kapcsolatokra is szert tettem, magyar, román, bolgár kollégákkal és tutoraimmal együttműködve.

Összegzés

A kis létszám (max. 15 fő) ideálisnak bizonyult. A képszerkesztés kurzus több közös, személyes órát igényelne. A honlapszerkesztés csoportban inkább a túl nagy létszám okozott problémát, a tananyag jól átadható távoktatási formában is. Természetesen nem minden tárgy alkalmas arra, hogy távoktatási formába ültessük. (A készségtárgyak pl. nem.) A nyelvek (angol informatikai szaknyelv) oktatása is kiválóan működhet, igényesen felépített szöveges és multimédiás tananyaggal, sokoldalúan összeválogatott feladattípusokkal és színvonalas oktató gárdával, tutorokkal.

Végül hadd mondjak köszönetet hallgatóim-

nak, akik végtelen türelemmel és jó szándékkal igyekeztek részt venni ebben a kísérletben, velem együtt megtapasztalva a jó oldalak mellett a buktatókat is. Köszönöm a Szegedi Tudományegyetem (SZTE) Egyetemi Könyvtár informatikusainak, hogy helyet és szakértő segítségnyújtást biztosítottak nekem a Moodle ki-tapasztalásához, az SZTE Könyvtár-Informatika Tanszéknek, hogy megértően fogadták a kísérlet bevezetését. Sokat köszönhetek a Leonardo projekten belül tutoraimnak és csoport-társaimnak. Külön köszönöm a magyar Moodle-közösségnek és „webkettes barátaimnak” a folyamatos tanácsadást és segítségnyújtást a fórumokon és a privát csatornákon. ■

Jegyzetek

¹ Az előadás elhangzott a Szegedi Tudományegyetem BTK Kari Konferencia Könyvtártudományi Szekciójában, 2009. április 29-én. Power Point prezentációját l. Irodalom.

² A „véletlen” ez esetben tipikusan „e-learning2.0” jelmez öltött: a Moodle-közösség fórumán értesülhettem erről a lehetőségről.

³ Precise Project angol informatikai szaknyelv tanfolyam informatika oktató szaktanároknak. „A Leonardo innováció transzfer projekt (PRECISE) keretében, nemzetközi partnerségben... egy elektronikus tananyagot és e-képzést fejlesztünk, melynek célja az informatika tanárok és oktatók angol szaknyelvi továbbképzése. Keressük azokat az informatika (IT) tanárokat, akik szeretnék angol nyelvi tudásukat fejleszteni elsősorban a szaknyelvi szövegértés, szókincs bővítés és kommunikáció területén.” (körlevél 2009. január 15.)

⁴ Csoma Gy.

⁵ Vö. Szűcs V. – Vida A. 2007: előadásunkon nem rögzítettünk „végleges” meghatározást a web2.0-ról, csak elemeztünk néhány definíciót, igyekeztünk összefoglalni praktikus lényegét: *közösségteremtés, kölcsönös tudásmegosztás, új kommunikációs csatornák, portálok, blogok, twitter google-szolgáltatások*. A távoktatásban pedig épp ezeket az eszközöket alkalmazzuk.

⁶ 2008 novemberében a MoodleMoot konferencia egyik legfőbb témája éppen az e-learning2.0 volt. Mindaz, amit ott gyakorlati példákon keresztül is megtanulhattam, erős alapot nyújtott későbbi munkám kidolgozásához. L. Papp Gy. és Vágvolgyi Cs.

⁷ Kulcsár Zs.

⁸ „A kibertér szembeállítás a fizikai térrel: téves megkülönböztetés. Sok kapcsolat működik mindkét térben egyszerre. Nem online világban léteznek, csak online eszközöket alkalmaznak a fizikai távolság áthidalására. A számítógép-alapú kommunikációs eszközök használata kiegészíti, elősegíti a személyes kapcsolatokat, nem pedig helyettesíti. Minél erősebb a személyek közti kapcsolat, annál több eszközt használnak a kapcsolat fenntartására.” B. Wellman.

⁹ Vö. Vályi G.

¹⁰ Vö. Szoldán A.

¹¹ Szintén tipikus web2.0 jellegzetesség, 1. tag = címke

¹² Szoldán A.

Felhasznált irodalom

Clark, R. E. (1983). Reconsidering research on learning from media. *Review of Educational Research*, 53(4), 445–459. Win 1983.

Csoma Gyula – Lada László: A távoktatás lehetőségei a felnőttoktatásban. Bp. Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet. www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=problemak-07-Tobbek-tavoktatas [2009. 06. 26.]

Hídvégi Péter: E-learning megoldások. www.oki.hu/cikk.php?kod=akademia-2002-Hidvegi-elearning.html. [2009. 06. 26.]

Hunya Márta: A számítógéppel segített tanulás. *Informatikai eszközök és digitális pedagógiai módszerek a tanórán. Doktori értekezés.* 2007.

Kulcsár Zsolt: Az integratív e-learning felé. 2008. www.scribd.com/doc/6517890/Az-integrativ-elearning-fele. [2009. 06. 26.]

Raymond, Eric Steven: The Cathedral and the Bazaar. www.catb.org/~esr/writings/cathedral-bazaar/cathedral-bazaar/. [2009. 06. 26.]

Stoyanova, Neli – Kommers, Piet: Concept Mapping as a Medium of Shared Cognition in Computer-Supported Collaborative Problem Solving. *Journal of Interactive Learning Research*, 2002. v. 13. 1–2. p. 111–133.

Szoldán Albert: Hogyan tudjuk az oktatást és a számonkérést hatékonyabbá tenni?. www.szoldan.eu/component/option,com_repository/Itemid,88888894/func,finishdown/id,35/. [2009. 06. 26.]

Tapscott, Don: *Growing Up Digital : The Rise of the Net Generation.* 1998. New York: McGraw Hill. xii +338. ISSN 0-07-063361-4.

Taylor, James: *Distance Education: The Fifth Generation.* www.usq.edu.au/users/taylorj/publications_presentations/000IGNOU.doc. [2009. 06. 26.]

Theory and Practice of Online Learning. Ed. Terry Anderson & Fathi Elloumi. Athabasca University. cde.athabascau.ca/online_book. [2009. 06. 26.]

Tooth, Therry: *The Use of Multi Media in Distance Education.* Knowledge Series, 2003. www.col.org/SiteCollectionDocuments/KS2000%20multimedia.pdf. [2009. 06. 26.]

Vágvölgyi Csaba: E-learning 2.0-s eszköztár, MOODLE konferencia, délutáni tutoriál, saját jegyzetek. 2008. november 16.

Vágvölgyi Csaba – Papp Gyula: Korszerű webes technológiák felhasználása a Moodle LMS rendszerben. Előadás prezentáció, Networkshop 2005. <https://nws.niif.hu/ncd2005/docs/phu/061.pdf>. [2009. 06. 26.]

Vályi Gábor: Közösségek hálózati kommunikációja. *Szociológiai Szemle* 2004/4. p. 47–60.

Vida Andrea: E-learning 2.0? Tapasztalatok a Moodle-rendszerben. Előadás prezentáció. www.slideboom.com/presentations/62774/moodle_ea090429. [2009. 06. 26.]

Barry Wellman: Little Boxes, Glocalization and Networked Individualism. www.chass.utoronto.ca/~wellman/publications/littleboxes/littlebox.PDF. [2009. 06. 26.] [Magyar összefoglalóját ld. Skatulyák, glocalizáció és hálózati individualizmus. Ford. Vida Andrea 2009.] docs.google.com/fileview?id=F.89ff5d63-561b-4223-9046-8741023c50c3. [2009. 06. 26.]

Kedves Kollégák!

Kérjük, hogy cikkeiket formázatlanul, képeiket, ábrákat külön, nyomdai felhasználásra alkalmas minőségben küldjék a szerkesztőséghez.

Együttműködésüket előre is köszönjük.

KLL